

EVROPSKÁ UNIE
SANCE
pro přípravu

Petr GREGER
Filip MONTFORT
Martin MORAVEC
Jana PELCOVÁ

EVROPSKÁ UNIE
SANCE
pro přípravu
Euro-Czech Forum

Praha, 2003

Publikace volně navazuje
na soubor rozhlasových pořadů
Evropsko-českého fóra
a Českého rozhlasu

Evropsko-české fórum sdružuje pět obchodních a průmyslových komor Evropské unie: Británie, Německo, Francie, Nizozemí a Švédsko. Tyto komory zastřešují tisíce investorů a podnikatelů, kteří přišli ze zemí Evropské unie do České republiky podnikat a investovat. Drtivá většina z nich přišla do České republiky s přesvědčením, že do několika málo let se Česká republika stane členským státem Evropské unie. Ze své zkušenosti totiž věděli, že i přes mnohé vady na kráse, přinese členství v Evropské unii České republice nesporné výhody.

Představa budoucího členství České republiky v Evropské unii již výhody přinesla. Do země proudí investice, které modernizují český průmysl, vytvářejí další pracovní příležitosti, a to mnohdy v oblastech postižených nezaměstnaností, a které v dlouhodobém měřítku posilují sociální stabilitu České republiky. Evropským investorům a podnikatelům sdruženým v Evropsko-českém fóru není tento scénář cizí. Prožili jej společně s Řeky, Španěly nebo Portugalci. Zažili vstup Rakouska, Švédska a Finska. Ve všech zemích, které dosud přistoupily k procesu evropské integrace, se členství v Unii osvědčilo.

Francouz Guy Plessen, předseda Správní rady Evropsko-českého fóra, říká, že členství České republiky v Evropské unii bude úspěch. „Potenciál této země je enormní. Před druhou světovou válkou patřilo Československo ke světové špičce. To, co Česká republika dokázala během posledních třinácti let ukazuje, že není důvodu, aby po vstupu do Evropské unie za určitou dobu nevstoupila mezi evropskou elitu.“ Guy Plessen úspěchu českého členství v Evropské unii věří. V České republice žije a podniká již přes 10 let. Švéd Nils Silfverschiöld, místopředseda Správní rady Evropsko-českého fóra, přijel do České republiky v roce 1990 jako poradce pro privatizaci. V České republice již žije 13 let a podniká.

Je také prezidentem Švédské obchodní a průmyslové komory. Podle něj bude členství v Evropské unii pro Českou republiku výhodné především proto, že Unie poskytne této zemi nové ekonomické možnosti rozvoje. Němec Dieter Mankowski, výkonný člen představenstva Německo-české obchodní a průmyslové komory, žije v České republice již sedm let. Se svou prací může být spokojen – němečtí investoři jsou v investování v České republice na prvním místě. Dieter Mankowski však zdůrazňuje aspekt dobré přípravy na členství. Podle Dietera Mankowského bude Česká republika v Unii úspěšná, když nepoleví v reformě svého právního řádu a v přípravě na členství. Právě dobrá příprava na členství v Evropské unii pomůže zvýšit efekty výhod členství v Evropské unii. Holanďan Dirk Kroonen a Skot Desmond Mullan připomínají, že Unie není pouze trh, ale také solidární společenství. Strukturální fondy, jejichž čerpání Unie České republice umožní, již podle Dirka Kroonena napomáhají zlepšování české infrastruktury nebo pomáhají bojovat s nezaměstnaností. Desmond Mullan také připomíná politický aspekt vstupu do Evropské unie. V den vstupu České republiky a ostatních zemí střední a východní Evropy přestane pro něj rozdělení Evropy de facto existovat. Před 15 lety si Desmond Mullan členství naší země vůbec nedovedl představit. Pád železné opony a evropské sjednocení je podle Mullana zázrakem konce 20. století. Evropské sjednocení je podle něj jedinou moderní civilizovanou alternativou.

Evropští investoři a podnikatelské kruhy sdružené v Evropsko-českém fóru byli vždy advokáty vstupu České republiky do Evropské unie. Vždy argumentovali, že členství v Unii přinese prosperitu, stabilitu a rozvoj České republiky. Jako občané Evropské unie to ze svých osobních a pracovních zkušeností velmi dobře vědí.

Evropsko-české fórum

Šance pro připravené

Zmizí *české výrobky* z pultů českých obchodů po vstupu do Evropské unie?

Vstup České republiky do Evropské unie rozhodně sortiment prodáváných výrobků v našich menších obchodech nebo ve velkých obchodních domech neovlivní. Důvodem je fakt, že již dlouhou dobu je český trh široce otevřen pro dovozy z ostatních zemí, mezi jinými i ze zemí Evropské unie. A to již od roku 1991, kdy byla mezi bývalým Československem a Evropskými společenstvími uzavřena Prozatímní dohoda o obchodu a souvisejících otázkách, a od roku 1995, kdy vstoupila v účinnost Evropská dohoda mezi Českou republikou a Evropskými společenstvími, která v zásadě logiku Prozatímní dohody přejala. Od začátku 90. let je tedy možné dovézt ze zemí Evropské unie jakýkoliv výrobek a prodávat jej v České republice.

Na začátku 90. let byly výrobky, dovezené z Evropské unie, zatíženy dovozními cly. Dovozní cla se však v průběhu 90. let odbourávala a český trh si na tyto výrobky víceméně zvykl. U většiny dovezených výrobků pocházejících z Evropské unie bylo dovozní clo již zrušeno a u zbytku průmyslových výrobků se zruší dnem vstupu. Český trh měl tedy zhruba 13 let čas se na celou situaci připravit.

Dnes se s českými a zahraničními výrobky běžně v českých obchodech setkáváme a často si jejich zemi původu

ani neuvědomujeme. Také proto, že se rozdíl mezi českým a zahraničním výrobkem hodně smývá. V České republice totiž působí mnoho nadnárodních společností, které své výrobky dodávají nejen na český, ale také na polský, slovenský, rakouský nebo jiný trh. Například u jogurtů firmy DANONE se nad původem jogurtu už ani nepozastavujeme. Navíc experti pracující v oboru tvrdí, že vstup do Evropské unie nebude mít na prodej českých výrobků v českých obchodech žádný vliv. **Jednatel společnosti GLOBUS Česká republika Petr Vyhnálek je přesvědčen, že „po vstupu do Evropské unie české výrobky určitě nezmizí. A pokud by měly zmizet, nebude to mít nic společného s Evropskou unií, ale s konkurenceschopností českých výrobků”.** Navíc u zákazníků funguje podle Petra Vyhnálka síla zvyku, která se projevila v zemích bývalé NDR. „Po období určité zvědavosti ve vztahu k výrobkům ze Západu začali zákazníci v bývalé NDR opět vyžadovat ty výrobky, na které byli zvyklí od malička”, tvrdí **jednatel společnosti GLOBUS Česká republika**. A tak tomu bylo a je také v České republice. Vždyť bez problémů přežila česká tatranka, vzrůstající oblibě se začíná těšit tradiční kokosový špalek a stálý zájem je například o výrobky společnosti ETA Hlinsko.

Evropská unie však zvýší konkurenční boj. Výrobky bude třeba stále a častěji inovovat. Výrobci se budou muset ve velkoobchodě také přizpůsobit elektronickému obchodování a hledat cesty ke snižování nákladů. A tudy vede cesta k umísťování českých výrobků i na evropský trh. **Předseda Úřadu pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví Alexander Šafařík-Pštrosz poukazuje na fakt, že „75 % objemu českého exportu směřuje do**

členských zemí Evropské unie. To dokazuje, že naše výrobky jsou konkurenceschopné a umístitelné na trhu Evropské unie“. Podle Alexandra Šafaříka-Pštrosze si však musí všichni čeští výrobci uvědomit, že „nekvalitní výrobek se v zásadě na trhu Evropské unie už nemá šanci pohybovat. Navíc každý výrobce musí reagovat na moderní trendy a usilovat o co nejnížší náklady“. Upozorňuje také na skutečnost, že na trhu Evropské unie nezmůže české výrobky pouze tím, že budou označeny CE, což vyjadřuje shodu s technickými požadavky v regulované oblasti. „Je zde totiž celá řada dalších značek v dobrovolné rovině, které jsou ale pro spotřebitele velmi důležité, například naši spotřebitelé znají značku ESČ, která vyjadřuje shodu výrobku s technickou normou v oblasti elektrotechnických výrobků.“

Je tedy zcela zjevné, že české výrobky nečeká zánik. Ani se od nich neodvrátí čeští spotřebitelé. Naopak, vstup do Evropské unie českým výrobkům ještě rozšíří možnosti prodeje na vnitřním trhu Evropské unie. Čeští výrobci a prodejci musí být náležitě na tyto možnosti připraveni. Kvalita, nízké výrobní náklady, moderní formy navazování obchodních kontaktů, plná shoda s našimi a evropskými technickými požadavky a dobrá znalost situace na trzích Evropské unie, dávají velké šance mnohým českým výrobcům své výrobky na pultech českých obchodů uchovat a hlavně je ještě rozšířit na pulty obchodů v Evropské unii.

Stanu se *nezaměstnaným* po vstupu České republiky do Evropské unie?

Někteří naši občané mají obavy ze ztráty pracovního místa z důvodu vstupu České republiky do Evropské unie. Domnívají se, že se do České republiky přistěhuje větší množství německých, francouzských, portugalských občanů nebo občané z ostatních členských států, kteří vytvoří na našem pracovním trhu nežádoucí konkurenci.

V současné době se zdá, že jsou tyto obavy liché. Vždyť v porovnání se sousedním Německem je úroveň průměrné české nominální mzdy pouze na 25 % průměrné mzdy v Německu. U reálných mezd je sice toto číslo vyšší – naše průměrná reálná mzda pokrývá 56 % životních nákladů v Evropské unii – nicméně tato skutečnost stále nebude zdrojem zájmu nezaměstnaných v Evropské unii o práci v České republice. Stejně obavy panovaly v první polovině 90. let v Rakousku. Rakušané se obávali masového přílivu uchazečů o práci ze středoze­m­ních členských zemí Evropské unie. Jejich obavy se však nepotvrdily a rakouský trh práce nezaznamenal z tohoto úhlu pohledu výraznější proměnu.

Je pravdou, že stejné obavy panují z přílivu pracovní síly z České republiky, Slovenska, Maďarska a především Polska v dnešním Rakousku a Německu. Obavy pramení ze skutečnosti, že každý občan Evropské unie se má prá-

vo svobodně pohybovat a pobývat kdekoliv na území Evropské unie. Toto právo se týká nejen turistiky nebo studia, ale také hledání pracovních příležitostí. V Evropské unii je běžné, že na jednom pracovišti pracují lidé z různých zemí Evropské unie. V rámci Unie nemusejí uchazeči o práci žádat o pracovní povolení a zaměstnavatelé nemohou upřednostňovat uchazeče pocházející z jejich mateřské země před uchazeči z ostatních členských zemí Evropské unie. Svoboda pohybu osob se týká také studentů a důchodců. Členské země mohou zamezit svobodnému pohybu osob v individuálním konkrétním případě jen z důvodů ochrany veřejného pořádku, veřejné bezpečnosti a ochrany veřejného zdraví nebo z důvodu, že určité profese jako je například služba v armádě, policii, diplomacii, jsou vyhrazeny pouze občanům dané země. Především v Rakousku a Německu existuje strach, že po vstupu do Evropské unie dojde k zahlcení jejich pracovního trhu uchazeči z budoucích členských zemí. **Náměstek ministra práce a sociálních věcí Miroslav Fuchs považuje i tyto obavy za liché. „Všeobecně je počet migrujících osob v rámci Evropské unie velmi nízký, což je vnímáno jako zásadní problém. Proto činí Evropská unie nyní kroky k tomu, aby usnadnila pohyb přes hranice. V současné době byl dokonce Evropskou komisí vypracován Akční plán na podporu mobility osob a zaměstnanců v rámci Unie, aby se počet migrujících osob a zaměstnanců zvýšil.“**

I když se obecně tvrdí, že Češi neradi mění svůj trvalý pobyt kvůli zaměstnání, **Jaroslava Rezlerová, ředitelka personální agentury MANPOWER, vidí změny především v chování mladé generace. „Především u našich mladých lidí, kteří již dosáhli vzdělání v zemích Evropské unie a usi-**

lují o určitou praxi v zemích Evropské unie, můžeme očekávat, že po odstranění všech překážek na straně Evropské unie, své štěstí na trhu práce Evropské unie zkusí." V případě některých členských zemí Evropské unie budou muset ale počkat. Právě obavy některých členských zemí způsobily, že po dobu dvou let, s možností prodloužení doby jednotlivými členskými státy až na let sedm, bude platit přechodné období, které bude volný pohyb českých uchazečů o práci v některých členských státech omezovat. Velká Británie, Švédsko, Irsko, Nizozemsko nebo Dánsko již oznámily, že omezující přechodná období vůči České republice neuplatní, a že volný pohyb pracovních sil bude v jejich případě platit ode dne vstupu České republiky do Evropské unie. Na druhé straně Německo, Belgie, Rakousko a Finsko se rozhodly že po dobu dvou let ode dne vstupu České republiky do Evropské unie určitým způsobem volný pohyb pracovních sil omezí. Tato omezení se však nebudou týkat volného pohybu osob v rámci turistiky, studia a podobně. Už dnes vlastně i Německo přiznává, že Česká republika nenaplnila stanovený maximální dovolený počet českých pracovníků v Německu.

Po vstupu do Evropské unie budeme mít tedy možnost hledat uplatnění nejen na českém trhu práce, nýbrž na celém trhu práce Evropské unie. V případě zájmu o práci v některé z členských zemí Evropské unie je ovšem třeba mít na paměti, že úspěchu předchází dlouhodobá jazyková a odborná příprava a úspěch je podmíněn dokonalou znalostí specifik pracovního trhu dané země nebo daného regionu. Evropský pracovní trh se totiž vyznačuje vysokou mírou konkurence. A obtoží na něm pouze ti, kteří budou dobře připraveni.

Budu si moci bezpečně přesunout své *úspory* a založit bankovní konto v jiné členské zemi Evropské unie?

Tuto možnost máme vlastně již dnes a vstup do Evropské unie ji jen potvrdí. Ale volný pohyb kapitálu, do kterého tok finančních prostředků v obecné rovině také patří, povede v České republice například i k růstu pracovních míst. **Josef Kovalovský, výkonný manažer útvaru analýzy finančních trhů ČSOB, soudí, že „vstup České republiky do Evropské unie podnítl další investice do naší země“.** Podle Josefa Kovalovského byl velký příliv investic v minulých letech také motivován perspektivou našeho členství v Evropské unii.

Právě volný pohyb kapitálu je pro naši zemi, i pro samotný jednotný vnitřní trh EU, velmi důležitý. Umožňuje totiž budování investic na „zelené louce“, nové pracovní příležitosti, nové exportní a výrobní možnosti. V Evropské unii ovšem volný pohyb kapitálu neměl vždy na růžích ustláno. Záměry zakladatelů procesu evropské integrace nebyly tak dalekosáhlé jako v případech volného pohybu zboží nebo osob. Sedmdesátá léta minulého století dokonce zaznamenala opouštění pozic rozvíjení svobodného pohybu, především ze strany Francie. Teprve hospodářská krize a poznání, že jejího překonání lze dosáhnout pouze liberální ekonomickou politikou volného obchodu,

vedla na straně západoevropských států k uvolňování kapitálových toků na konci 70. a začátku 80. let minulého století.

S úrovní volného pohybu kapitálu v Evropské unii není úplně spokojen Jiří Schwarz, prezident Liberálního institutu. Podle Jiřího Schwarze „nebyla svoboda kapitálu úplně naplněna“ a Evropská unie má stále trh s množstvím bariér, s množstvím překážek a s množstvím administrativních opatření.

Jiří Schwarz není spokojen ani s politikou české vlády při jednání o vstupních podmínkách členství v Evropské unii. Úsilí naší vlády dosáhnout přechodného období sedmi let pro nabývání zemědělské půdy a lesů a pěti let na nabývání nemovitostí určených k tzv. vedlejšímu bydlení, bylo podle Jiřího Schwarze vykoupeno přechodnými obdobími na volný pohyb osob ze strany Unie. „Cena, kterou platíme za přechodná období v kapitole volný pohyb kapitálu, je příliš vysoká. Předpokládám, že naše pracovní síla, kdyby nebyla vystavena přechodným obdobím v oblasti volného pohybu pracovních sil, by získala nejen na kvalitě, ale přivezla by domů také euroměnu, která by předpokládala růst poptávky v České republice.“

Mnozí občané se však obávají, že volný pohyb kapitálu umožní rozšíření kriminálních procesů známých jako „praní špinavých peněz“. **Jiří Schwarz si to nemyslí. Kapitál s sebou sám o sobě samozřejmě kriminalitu nepřináší.** Ochranu před kriminálními praktikami je třeba vidět ve zlepšení práce policie a ostatních stát-

ních institucí a bank. **Josef Kovalovský se domnívá, že tomu napomůže hlavně Evropská unie. „Evropská unie má spíše tendenci některé věci hodně usměrňovat, takže naopak si myslím, že omezení kriminálního kapitálu bude daleko větší, než tomu bylo například v devadesátých letech u nás.“**

Pouze důsledná příprava naší státní a veřejné správy, bank a firem, povede k tomu, že přísná pravidla pro boj s ekonomickou kriminalitou platící v Evropské unii, nepřekvapí Českou republiku při jejím vstupu a že kapitál, především pak investice, bude ještě více proudit do naší země.

Budu moci po našem vstupu výhodněji podnikat na vnitřním trhu Evropské unie?

Zajisté, a nejenom až po vstupu České republiky do Evropské unie. Evropská dohoda, uzavřená mezi Českou republikou a Evropskými společenstvími, již od poloviny 90. let minulého století umožňuje českým podnikatelům usadit se a začít podnikat na území Evropské unie. Zjednodušeně se dá říci, že pro začátek podnikání nebyly kladeny takové překážky jako například volnému pohybu pracovníků. Náš export to měl trochu těžší. Ale dnes již ve velké většině není znevýhodněn kvantitativními omezeními nebo cly. Využívají čeští podnikatelé a české firmy možnosti pronikat na trhy Evropské unie?

Martin Tlapa, generální ředitel agentury CzechTrade, je názoru, že „už velká skupina firem podniká úspěšně v zemích Evropské unie. 70 % našeho vývozu směřuje do členských zemí EU. To znamená, že řada našich podniků si je této možnosti vědoma, je konkurenceschopná a ví, jak uspět.“

Ale jak začít s expanzí na trh Evropské unie? Co patří mezi ty nejdůležitější a strategické kroky vedoucí k úspěchu? Jindřich Brettl, generální ředitel České loděnice, a.s., již podniká na trhu Evropské unie od sametové revoluce. Veškerá produkce jeho společnosti jde do západní Evropy a hlavně na trhy Evropské unie.

Jindřich Brettl se domnívá, že „uplatnit se dá bez ohledu na to, zda jde o velkou firmu nebo o malého nebo středního podnikatele“. Podle Jindřicha Brettla je důležité učinit ten první krok a pokusit se prorazit. „Každý podnikatel si musí trh ozkoušet, najít si tu svou parketu, komoditu, seznámit se s předpisy a především najít si správného strategického partnera“. Martin Tlapa dodává, že „většina právního řádu je již dnes harmonizována a proto již české podniky dodržují předpisy Evropské unie. Tím se jejich pozice na trzích Evropské unie zlepšuje“.

To, že dobrá pozice českých firem na trzích Evropské unie nejsou pohádky, dokazuje Martin Tlapa. Například české podniky jsou velmi dobře známe v oblasti subdodávek ve strojírenství nebo chemii. „A nyní je čas, aby se tyto podniky zamyslely, co učiní po vstupu naší země do Evropské unie. Je velká šance expandovat později do Evropské unie kapitálově a hlavně přejít z role subdodavatelů do aktivního marketingu.“ Tyto možnosti jsou již velmi dobře využívány v oblasti IT. Jde o obchod se zbožím s vysokou přidanou hodnotou, což samozřejmě přináší body nejen těmto firmám, ale i celé české ekonomice. Martin Tlapa však dodává, že „každý podnik by dnes již měl mít specialistu, který bude sledovat vývoj evropských právních i technických norem v oblasti výroby podniku. Navíc musí podniky strategicky myslet. Vstupem do Evropské unie se totiž českým podnikům otevrou i třetí trhy. Příkladem může být Mexiko. Zatímco nyní jsou naše dovozy zatíženy vysokým clem, po vstupu do Evropské unie budou

naše obchodní vztahy s Mexikem liberalizovány na základě asociační dohody uzavřené mezi Mexikem a Evropskými společenstvími”.

Pro české podniky se však musí udělat ještě mnoho v samotné České republice. Jde především o práci státní a veřejné správy a soudů. Jejich výkony jsou nedostatečné a brzdí možnosti české ekonomiky. **Jindřich Brettl vzpomíná na naprosto jiný přístup v Německu. „V letech 1993 a 1994 měly České loděnice případ odcizení lodě. Samozřejmě jsme museli najmout dobré německé právníky. Ale činění německých soudů bylo na úrovni. Bez ohledu na to, že česká firma žalovala německý subjekt, počínání německých soudů bylo naprosto korektní. Já osobně jsem byl překvapen rychlostí, kvalitou a rychle vytvořenými závěry ze strany německých soudů.”**

Úspěšnému podnikání předchází důsledná příprava a strategická rozhodnutí na straně podniků. Zdá se, že se jich české podniky nebojí a že vědí o svých vlastních možnostech. Neméně důležitý je také neustálý přísun informací. Podnikání na vnitřním trhu Evropské unie je šancí pro připravené. Připravení však musí být nejen čeští podnikatelé a firmy, ale také státní a veřejná správa a soudy. A zde se ještě mnohé musí vykonat.

Ochrání mne Evropská unie před *monopoly?*

Evropská unie je pověstná svou starostí o dodržování pravidel hospodářské soutěže v rámci vnitřního trhu Evropské unie a svým ostrým postojem proti jejich porušování. Její hlavní agenturou pro kontrolu dodržování pravidel hospodářské soutěže je sama Evropská komise, která je vyzbrojena širokými pravomocemi. Evropská komise nemůže zakázat dominantní postavení jakékoliv společnosti na trhu, když vyplývá z její dobré marketingové strategie. Může ale podniknout konkrétní kroky k odstranění zneužití takového dominantního postavení například ve formě zvyšování cen, exkluzivních dealerských dohod nebo jiných vnucených postupů zákazníkům. Velmi nerada má Evropská komise kartelové dohody, tedy tajné dohody mezi několika konkurenty o pevných cenách. A jestliže existují odvětví, ve kterých tyto dohody musí existovat z důvodu fungování takového odvětví, má Evropská komise právo určit podmínky těchto dohod. Evropská komise také kontroluje dopady převzetí nebo spojování podniků na volnou soutěž na vnitřním trhu a má právo taková převzetí nebo spojení zakázat, pokud by volnou soutěž na vnitřním trhu narušovala. Stejným způsobem postupuje Evropská komise také proti pomoci státu společnostem nebo odvětvím, které se mateřské vlády snaží ochránit před konkurencí anebo je zvýhodnit.

Pravomoci Evropské unie ve sféře ochrany hospodářské soutěže jsou tedy velmi silné. **Miroslav Píše, ředitel**

E.O.N. Bohemia s.r.o., se domnívá, že „jediná spravedlivá cena je cena tržní, která je tvořena v okamžiku, kdy se potkává nabídka s poptávkou. Všechna zkreslení, kterými je i monopol, vedou k velkým distorzím a vlastně nepříznivě ovlivňují ekonomický vývoj“. Kontrolní mechanismy na straně Evropské unie jsou tedy nutné, protože zdravý ekonomický vývoj vnitřního trhu patří mezi hlavní priority politiky Evropské unie. Pavel Svoboda, docent Právnické fakulty Univerzity Karlovy a právník kanceláře Weinhold Legal, říká, že „trh, který je ponechán sám sobě, má v sobě destruktivní mechanismy, takže výsledkem volného působení tržních sil nakonec může být, že soutěž není žádná. Trh mívá tendenci pohltit sám sebe“. Proto je zapotřebí, aby ochrana hospodářské soutěže, kontrola a postupné odstraňování monopolů tam, kde nejsou nutné, existovaly.

Evropská unie dnes nabádá členské státy k liberalizaci sektorů, které byly ještě donedávna považovány za doménu národních státních monopolů, například poštovní služby nebo výroba a distribuce elektřiny. **Miroslav Píše, ředitel E.O.N. Bohemia s.r.o., konstatuje, že „liberalizační proces, který Evropská unie zahájila, nezadržitelně skončí v tom, že si bude moci občan kterékoliv země koupit například elektrickou energii někde jinde, než od vlastní národní společnosti zodpovědné za výrobu a distribuci energie“. Pavel Svoboda, docent Právnické fakulty Univerzity Karlovy a právník kanceláře Weinhold Legal, uvádí, že „tento liberalizační proces se dotkne také pomoci našeho státu několika sektorům naší ekonomiky. Do budoucna**

bude veřejná pomoc státu české ekonomice velmi omezena, a to pouze potřebami boje s nezaměstnaností nebo restrukturalizace krizové ekonomické oblasti". Je tedy zcela zřejmé, že liberalizační politika Evropské unie bude diktovat také rytmus naší ekonomiky.

Boj proti monopolům a koncentraci ekonomické moci má také velmi důležitý politický podtext. Miroslav Píše, ředitel E.O.N. Bohemia s.r.o., zdůrazňuje, že „koncentrace ekonomická ve 30. letech minulého století pomohla nástupu německého nacismu". Tato traumatická zkušenost vede podle Miroslava Píše Evropskou unii k maximální obezřetnosti.

Pavel Svoboda dodává, že i v České republice bude muset být ještě mnoho napraveno. Nejde pouze o velké podniky, ale také o situace, kdy jsou například uzavřeny také smlouvy, které omezují soutěžení taxislužby před určitým nádražím nebo letištěm tím, že některým společnostem není přístup k nástupnímu ostrůvku vůbec umožněn. A to se bude muset do budoucna napravit. Tento stav se totiž s běžnou kulturou, známou v Evropské unii, velmi rozchází.

A tak i pravidla hospodářské soutěže čekají v České republice změny především v rovině praktického fungování. Bude existovat více kontrolních institucí, které budou dbát o to, aby český a evropský spotřebitel nepřišel zkrátka.

Zlepší dotace společné zemědělské politiky Evropské unie situaci v českém zemědělství?

Jestliže existuje téma v Evropské unii, které vyvolává velmi protichůdné názory, pak je to určitě společná zemědělská politika. Na počátku procesu evropské integrace měla společná zemědělská politika zajistit stabilní příjmy zemědělců a eliminovat velké výkyvy na trhu. Dnešní evropské zemědělství se významně liší od sektoru, který v roce 1957 instituce evropské integrace přejaly. Tehdejší zemědělské sektory zakládajících členských zemí byly tak nestabilní, že si tyto země, především Francie a Itálie, doslova vynutily vznik společné zemědělské politiky.

Finanční náklady na společnou zemědělskou politiku se také změnily. Ještě v roce 1979 Evropské hospodářské společenství dotovalo zemědělce 75 % svého celkového rozpočtu. V současné době je na společnou zemědělskou politiku vynakládáno okolo 45 %, což například v roce 2001 činilo 43 miliard eur. Tato částka je ale stále považována za neúnosnou z hlediska schopností financování všech nákladů spojených s činnostmi Unie. Proto již od roku 1992 probíhá reforma společné zemědělské politiky. Experti považují totiž zemědělskou politiku za příliš drahou, omezující podnikatelskou aktivitu zemědělců nebo bránící otevření zemědělského trhu Unie světovým trhům.

Evropští zemědělci budou muset také obnovit důvěru v živočišnou výrobu a podpořit ty formy zemědělství, které jsou šetrné k životnímu prostředí. V neposlední řadě stojí před společnou zemědělskou politikou obtížný úkol rozšíření Evropské unie o země střední a východní Evropy. Tento proces je finančně nákladný. Evropská unie stojí před dilematem – aplikace pravidel společné zemědělské politiky nesmí ohrozit postavení současných zemědělců v členských státech Evropské unie, ani postavení zemědělců v zemích, které v roce 2004 do Evropské unie vstoupí.

Poslední dilemma vyřešila Unie asymetrií. Zemědělci kandidátských zemí Evropské unie začnou v roce 2004 na úrovni 25 % podpory pro jejich partnery v členských zemích Evropské unie. Jde o zcela evidentní nerovnost. Má v této situaci cenu vstupovat do Evropské unie? Soukromý zemědělec Zdeněk Pánek se domnívá, že ano. Avšak vstup do Evropské unie a její dotační politiku vidí Zdeněk Pánek jako druhotný problém. „V klasické zemědělské výrobě existuje situace nejhorší za posledních zhruba osm až deset let, kdy se výrazně snížily ceny mnoha komodit. Tato situace vytváří velmi špatný základ pro investiční a ekonomické uvažování do budoucna.“ Podle Zdeňka Pánka se tak může stát, že „se mnoho českých zemědělců ani vstupu do Evropské unie nedožije a dotace Unie jsou v tomto případě jen nutné existenčně stabilizující dobro“.

Tomáš Kreutzer, ředitel odboru analýzy a společné zemědělské politiky Ministerstva zemědělství ČR, doporučuje zájem českých zemědělců o podmínky pěstování plodin a chov zvířat v nížinách, v podhůří

nebo v takzvaných znevýhodněných oblastech. Zdeněk Pánek ale poukazuje na těžkopádnost celého systému evropských dotací a říká, že „prvním mým úkolem bude naučit se zúřadovat celý systém žádosti o dotace. Podle dosavadních informací je proces žádosti velmi složitý a ačkoliv existuje na straně Evropské unie snaha celý systém zjednodušit, tak se to asi nestihne do našeho vstupu“.

Ukazuje se zcela jasně, že boj o dotace bude velmi těžký a ostrý. Ministerstvo slibuje dvě agentury pro přijímání a administrování žádostí o dotace pocházející z Unie. Bude tedy hodně záviset na spolupráci ministerstva zemědělství se všemi zemědělci, na kvalitě informační politiky ministerstva a na připravenosti českých zemědělců adaptovat se na priority společné zemědělské politiky Unie.

Kdy bude dobré vyměnit českou korunu za *euro?*

Podstatou přijetí eura výměnou za českou korunu není otázka, zda nám používání eura jako platidla zvýší životní úroveň. **Guvernér České národní banky Zdeněk Tůma říká, že v momentu přechodu na společnou evropskou měnu euro „zůstanou lidé naprosto stejně bohatí a budou si moci koupit přesně totéž, co si koupili den předtím, než bylo euro zavedeno“.** Podstatou problému tedy není zvyšování životní úrovně prostřednictvím vstupu do skupiny těch zemí Evropské unie, které euro dnes používají. Zásadní otázka zní, kdy budeme splňovat všechna kritéria předepsaná pro vstup do eurozóny, zda to bude kolem roku 2007 nebo 2010 či později, a zda je vstup do eurozóny pro českou ekonomiku výhodný.

Někteří odborníci tvrdí, že rychlé přijetí společné evropské měny by znevýhodnilo především vývozy českých firem do zahraničí, protože by se tím Česká republika zbavila výhody kurzu české koruny vůči euru, který může české vývozy činit levnými a tudíž z hlediska ceny konkurenceschopnými na zahraničním, především vnitřním trhu Evropské unie. Na druhé straně stojí třeba podnikatelé, kteří tvrdí, že kurz může také být zdrojem případných výkyvů a turbulencí, a kteří se obávají kurzového rizika. A právě z tohoto důvodu si přijetí eura přejí. **Michal Tomášek, docent evropského práva na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze ale vysvětluje, že „Římská smlouva ve svém článku 121 umožňuje nově přistoupivší**

zemi přijmout společnou evropskou měnu nejdříve dva roky od jejího vstupu do Evropské unie". Česká republika na tom není z hlediska plnění kritérií vstupu do společné evropské měny špatně. Guvernér České národní banky Zdeněk Tůma i Michal Tomášek z pražské právnické fakulty se ovšem shodují, že přijetí eura musí předcházet zásadní reforma veřejných financí. Zdeněk Tůma dodává, že „vláda by se neměla bát ambiciózních předsevzetí, co se týče reformy veřejných financí, protože pokud se proces reformy zpomalí nebo obsah reformy rozmělní, pak můžeme zapomenout na to, že bychom euro přijali někdy v roce 2006 nebo 2007". Je tedy zřejmé, že naši vládu čeká na poli veřejných financí a rozpočtových deficitů ještě hodně práce.

Vyhnout se společné evropské měně totiž také nejde. Někdo sice může namítat, že země jako Velká Británie nebo Švédsko euro jako měnu nepřijaly. Neznamená to však, že v rámci Evropské unie sledují jinou ekonomickou politiku než členské země EU, které do eurozóny vstoupily. Guvernér České národní banky Zdeněk Tůma připomíná, že „členství v Evropské unii znamená, že měnová politika a kurz jsou předmětem tzv. společného zájmu, což znamená, že nelze činit žádné jednostranné kroky bez dohody s ostatními partnery, bez ohledu na to, zda příslušná země euro přijala nebo ne". Obecná hospodářská a měnová politika Evropské unie totiž motivuje k plnění vstupních kritérií. Například Švédsko rozhodlo o konání referenda o vstupu do společné evropské měny v září 2003 právě proto, že obecná hospodářská a měnová politika Evropské unie jej stejně k plnění kritérií motivovala.

Jinou podstatnou otázkou je samozřejmě politická podpora obyvatelstva členských zemích pro vstup do společné evropské měny. S tou se potýká nejen Švédsko, ale především Velká Británie a Dánsko. Obě země by se do eura kvalifikovaly bez problémů, jejich vstupu do eura však brání nechuť jejich obyvatelstva, které přechod od národní měny k euru vidí jako ztrátu významné části jejich státní suverenity.

I přesto se však euro stalo významnou součástí procesu evropské integrace. Politicky tento proces prohlubuje, protože spojuje významnou část Evropské unie jedinou měnou. Ekonomicky motivuje celou Evropskou unii k realistické a rozumné ekonomické politice odbourávání rozpočtových deficitů, veřejných dluhů a k reformě veřejných financí. V dlouhodobé perspektivě tedy euro motivuje Evropu k odbourávání dluhů, které by musely splácet budoucí generace. A právě tento moment se může stát sociální výhodou z dlouhodobého hlediska, bez ohledu na to, že v mnoha členských státech Evropské unie bylo zavedení eura spojeno s rozpočtovými škrty právě v sociální oblasti. Euro nabádá spotřebovat pouze to, co se vytvoří. Těmto výzvám se nedá vyhnout, je třeba se na přijetí eura připravit a spolupracovat spolu s ostatními evropskými partnery na hlavním cíli Evropské unie – vytvoření silné konkurenceschopné ekonomiky EU. A tomu to cíli existence eura výrazně napomáhá.

Bude naše členství v Evropské unii další etapou v budování reálného socialismu?

Evropská unie si v oblasti ekonomického a sociálního rozvoje klade smělé cíle. Chce se například stát ekonomikou s nejvyšším stupněm konkurenceschopnosti a nejvyšším stupněm využití nových poznatků a technologií na světě, ekonomikou schopnou udržitelného ekonomického růstu a zároveň ekonomikou poskytující více práce a hlavně kvalitnější práce za podmínky dalšího postupného stírání sociálních rozdílů mezi regiony Evropské unie. Evropa především počítá se zvýšením úrovně zaměstnanosti – na 70 % do roku 2010 obecně a na 60 % zaměstnanosti žen do stejného roku. Do roku 2005 by se měla úroveň zaměstnanosti zvýšit na 67 % obecně, 57 % u žen a 50 % u zaměstnanců starších 50 let.

Jde o smělé cíle. Ale jsou reálné? Nepředstavují tyto plány jen nerealistické odhady založené na skutečnosti, že představy Unie jsou mnohdy příliš sociální ve vztahu k jejím reálným ekonomickým možnostem? **Alena Páralová, místopředsedkyně Výboru pro sociální politiku a zdravotnictví Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, se domnívá, že „Evropská unie není příliš sociální, protože sociální politika je spojena s ekonomickým stavem každé členské země**

a právě proto nejsou na úrovni Unie dána striktní pravidla pro sociální politiku“. Každá členská země si tedy určuje podle svého bohatství, kolik může na sociální politiku ze svého rozpočtu vydat. **Ministr práce a sociálních věcí České republiky Zdeněk Škromach ale připomíná, že „Evropská unie je Evropou regionů a že v ní existuje snaha o postupné vyrovnávání jednotlivých rozdílů mezi těmito regiony tak, aby nedocházelo k nežádoucím pohybům na trhu práce“.**

Evropská unie se nesnaží jednat nereálně. Jednou z nejdůležitějších součástí evropské sociální politiky je boj s nezaměstnaností. Protože jde o velmi akutní problém, rozhodly členské státy Evropské unie o tom, že od roku 1997 může Unie navrhopvat členským státům závazné směry rozvoje politiky zaměstnanosti pro celou Evropskou unii. Na základě těchto závazných směrů musí každý členský stát vypracovat svůj roční plán zaměstnanosti. Evropská komise a Rada EU vydávají pro každou členskou zemi společnou zprávu v oblasti zaměstnanosti a hodnotí roční plány zaměstnanosti. Jestliže se vyskytnou potíže, může na návrh Evropské komise navrhnout Rada EU konkrétní členské zemi doporučení, jak formovat její politiku v oblasti zaměstnanosti. **Ministr práce a sociálních věcí Zdeněk Škromach připomíná, že Česká republika nevydává ze svého hrubého domácího produktu odpovídající množství prostředků na aktivní politiku zaměstnanosti. Zatímco průměr v zemích Evropské unie je mezi 1–3 %, v České republice je to podle Zdeňka Škromacha pouze něco kolem 0,2 % HDP. Úkolem je podle Zdeňka Škromacha také připravit**

legislativní změny tak, aby pracovní právo a právo sociálního zabezpečení motivovaly více naše občany k hledání pracovních příležitostí v situaci, kdy jsou nezaměstnaní.

Podle Aleny Páralové je Česká republika po formální stránce připravena i v oblasti důchodové politiky. „Legislativně je to perfektně zabezpečeno. Když se výrazně zvýší ceny, přistoupí se podle příslušného zákona k valorizaci. Kromě toho se každého 1. ledna důchody podle téhož zákona valorizují. Navíc platí i dvě úmluvy Mezinárodní organizace práce, které zavazují Českou republiku k tomu, aby určitou úroveň důchodů dodržovala.“ Svobodný pohyb osob přinese také situace, kdy budou naši občané část svého života pracovat například v Rakousku, Španělsku nebo Německu. Ve všech těchto zemích jim vznikne nárok na starobní důchod podle odsloužených let. Při dovršení důchodového věku se jim tyto nároky dosažené v jednotlivých zemích EU sečtou.

Pro boj s nezaměstnaností vytvořila Evropská unie Evropský sociální fond, určený na pomoc uplatňování politiky zaměstnanosti v EU. Jde vůbec o nejstarší strukturální fond Evropské unie, který poskytuje financování programům v rámci EU na podporu vytváření nových pracovních příležitostí a návrat nezaměstnaných do pracovního procesu, motivuje členské země EU k modernizaci pracovní politiky a povzbuzuje podnikatelské a investorské aktivity k vytváření více pracovních příležitostí. Na tomto programu spolupracují Evropská komise, příslušná členská země na úrovni

centrálních orgánů a lokálních orgánů. V případě České republiky musí být především připraveny kraje, města a obce, které budou muset být připraveny předkládat Evropské komisi projekty vedoucí k řešení palčivých problémů způsobujících strukturální nebo regionální nezaměstnanost. Naše kraje a obce na severu Čech a Moravy by se o tento fond měly zásadně zajímat. Vždyť například v sousedním Rakousku financuje Evropský sociální fond 18 úspěšných projektů zaměřených na pracovní reintegraci, modernizaci pracovního trhu nebo na založení systému pomoci mladým lidem při hledání prvního zaměstnání po dokončení studia. A to jsou programy, které budou naše regiony také potřebovat. Jde pouze o to, být na pomoc z Evropské unie dobře připraven.

Sníží se konečně *ceny energií* po vstupu do Evropské unie?

Politika Evropské unie posledního desetiletí je ve znamení zájmu spotřebitele – zákazníka. V energetické oblasti je tento zájem jednoznačný – kvalitní a stabilní dodávky energií v konkurenčním prostředí zbaveném národních monopolů a samozřejmě za co nejnižší cenu. Evropská unie nabádá své členské státy, aby demonopolizovaly své energetické soustavy. Totéž samozřejmě žádá také po kandidátských státech střední a východní Evropy. **Petr Vobořil, výkonný ředitel pro strategický rozvoj společnosti ČEZ a.s., potvrzuje, že „v České republice budou nepochybně ceny energií ovlivňovány tím, co se děje v Evropské unii. Integrace je jednoznačně krokem k posílení stability cen, k jejich snížení, a to z důvodů synergetických efektů plynoucích z tohoto spojení s Evropou“.**

Evropská unie vidí efektivní cestu k fungování konkurenčního trhu s energiemi především v liberalizaci a restrukturalizaci energetické politiky ve všech členských zemích Evropské unie. **Podle Petra Vobořila probíhá tento proces v České republice standardně. Byl již nastartován v roce 2002. Do roku 2006 budou mít všichni naši občané – spotřebitelé – právo zvolit si sami svého dodavatele elektřiny. V roce 2006, a možná i dříve, pokud se celý liberalizační proces podaří urychlit, bude český trh, podle Petra Vobořila, jedním z dobře liberalizovaných trhů v rámci Evropské unie.**

Česká republika by se ale mohla více zamyslet více nad alternativními, ekologicky příznivějšími zdroji energií. Jde především o vodní energii, o využití sluneční energie, popřípadě využívání větru k výrobě energie. V současné době je Česká republika ve světové špičce v oblasti takzvané kogenerační výroby. **Petr Vobořil vysvětluje, že jde o současnou výrobu elektřiny a tepla. I tuto výrobu je podle Petra Vobořila možno zahrnout do alternativních zdrojů.**

Naši občané však čekali, že se ceny energií pohnou dolů především v oblasti plynu. Restrukturalizace českého plynárenství a vstup strategického partnera na český trh výrazně ceny plynu nesnížily. Děje se tak proto, že sféra plynárenství je závislá na cenách světových, a ty mohou být velmi nestálé. Zatímco ceny elektřiny mohou být predikovány na dlouhou dobu dopředu, ceny plynu musí být vypočítávány právě z momentálních cen na světových trzích. Ty mohou ovlivnit i jiné než ekonomické důvody, například nestabilita v regionech, ze kterých se plyn dodává.

Je tedy nutné říci, že ceny energií, především elektrické energie, nebudou jednorázově ovlivněny naším vstupem do Evropské unie. Tyto ceny jsou již dlouhodobě svázány s celkovými proměnami evropského a celosvětového trhu s energií. Jestliže bude pro koncového zákazníka něco výslednou cenu ovlivňovat, pak to může být především zvýšení sazby daně z přidané hodnoty. V oblasti cen tepla může skutečně dojít ke zvýšení kolem roku 2008, kdy vyprší přechodné období, které umožní České republice do konce roku

2007 nezvyšovat sazbu daně z přidané hodnoty u tepla. Na druhé straně bude mít Česká republika stále výhodu domácího uhlí, které podle Petra Vobořila pomůže udržovat nižší sazby energií a tepla asi tak do roku 2015 ve srovnání s ostatními členy Evropské unie.

Celkově se však ceny podle Petra Vobořila v důsledku našeho vstupu do Evropské unie v roce 2004 ani nezvýší, ani nesníží, neboť evropské trendy již mají dlouhodobě vliv na ceny energií v České republice. Rozhodně však nemusí panovat na straně našich občanů obava, že by se ceny dramaticky zvýšily. Spíše naopak, s příchodem liberalizace budou po roce 2006 naši občané moci vybírat z pestré nabídky různých společností operujících na evropském trhu tak, jak to mohou již dnes činit velcí odběratelé. Výběr té nejlepší nabídky bude ale vyžadovat důsledné prostudování a přípravu. A tak je dobré se začít seznamovat s principy evropské energetické politiky a jejími důsledky pro běžné odběratele již dnes.

Budou telekomunikační služby po vstupu do Evropské unie konečně plně liberalizovány?

Český telekomunikační trh již liberalizací prochází. Český právní řád regulující telekomunikační sektor již prodělal několik zásadních změn a nejméně dvě jej ještě čekají. Až poté budou české právní normy harmonizovány s právními normami regulujícími telekomunikační služby v rámci vnitřního trhu Evropské unie.

Odborníci nevidí žádný problém z hlediska vstupu do Evropské unie. **Libor Kudláček ze společnosti Eurooffice Praha – Brusel** neočekává „žádné dramatické změny, protože proces přizpůsobení se Evropské unii probíhá v tomto sektoru dlouhodobě a úspěšně z hlediska liberalizace telekomunikačního sektoru“. **Martin Klocperk, ředitel telekomunikačních vztahů a strategie společnosti T – Mobile Česká republika, dokonce tvrdí, že „Česká republika ve smyslu regulace telekomunikačního sektoru je spíše vpředu před Evropskou unií. V České republice si nyní od vstupu do Evropské unie můžeme slibovat určité další uvolnění a liberalizaci minimálně v oblasti mobilních komunikací“.**

Je pravda, že problémy mohou nastat s cenou telekomunikačních služeb, u kterých se patrně k lednu roku 2004 zvýší sazby daně z přidané hodnoty. Česká republika se

totiž zavázala převzít vyšší sazbu daně z přidané hodnoty u telekomunikačních služeb. Otázka zní, jakým způsobem by se toto zvýšení sazby promítlo do ceny pro koncového uživatele, tedy pro běžného občana. **Martin Klocperk připouští, že se na krytí vyšší sazby daně z přidané hodnoty mohou podílet i telekomunikační operátoři. Libor Kudláček je v tomto případě optimistou, když říká, že „ceny v Evropě u různých typů telekomunikačních služeb výrazně klesají. Konkurence, pro kterou mj. i Evropská unie vytváří prostor, již plně funguje například mezi operátory pevných a mobilních sítí, uvnitř těchto skupin atd., což má vliv i na pokles cen v ČR. Oba experti se však domnívají, že přechodné období pro nižší úroveň daně z přidané hodnoty v telekomunikačním sektoru vyjednáno být mohlo a mělo.**

Z legislativního hlediska je třeba vývoj v Evropské unii velmi bedlivě sledovat. Naši legislativci totiž musí do českého práva promítnout poslední změny, které na vnitřním trhu v oblasti telekomunikací vejdou v účinnost teprve v červenci roku 2003. K poslední fázi harmonizace českého právního řádu je ale třeba se postavit čelem a rychle zapracovat všechny nové prvky tak, aby mohly být efektivně odzkoušeny v praxi ještě před vstupem České republiky do Evropské unie.

Libor Kudláček však poukazuje také na jiný rozměr integračního vlivu v oblasti telekomunikací. „Telekomunikace jsou dobrým příkladem toho, že ne vždy mají různí euroskeptici pravdu, když tvrdí, že z Bruselu přichází všechno příliš regulované, byrokratické a socialistické. Obrovská revoluce směrem k uvolnění trhu ve prospěch zákazníků,

kteřá se v Unii odehrává od počátku 90. let minulého století, nemá jinde ve světě a v jiných sektorech obdoby.”

Tento trend bude s rozvojem dalších telekomunikačních technologií stále více pokračovat. Proto je dobré také v České republice proces liberalizace telekomunikačních služeb sledovat a predikovat jeho další vývoj v legislativní, technické i cenové oblasti. Pro všechny aktéry na trhu, a především pro poskytovatele telekomunikačních služeb platí, že je dobré být dlouhodobě připraven.

Bude se českým malým a středním podnikatelům v Evropské unii vést lépe?

České malé a střední podnikatele čeká v Evropské unii více konkurence, ale také více příležitostí. Již dnes někteří z nich dovážejí na vnitřní trh Evropské unie. Ti, kteří jsou již dnes úspěšní, se na vstup do Evropské unie docela těší. Vědí totiž, že Unii rozvoj malého a středního stavu leží velmi na srdci a že na tento rozvoj vynakládá nemalé finanční prostředky. Ti, kteří ještě dnes na vnitřním trhu nepodnikají, cítí možná obavy. **Jaromír Drábek, prezident Hospodářské komory České republiky, má za to, že většina malých a středních podnikatelů vidí ve vstupu do Evropské unie velkou příležitost. Prezident Drábek je názoru, že „některé obavy jsou samozřejmě oprávněné a je potřeba je řešit tam, kde jsou založeny na věcném základě.“** Prezident Hospodářské komory Jaromír Drábek z praxe ví, že obavy českých malých a středních podnikatelů se točí zejména kolem velkého zvýšení konkurence. Podotýká však, že **„hlavním problémem je fakt, že čeští podnikatelé nemají dostatek informací o tom, co je čeká a co všechno budou muset udělat, čemu se budou muset přizpůsobit, jaké nástrahy na ně budou čekat“.**

V České republice se hodně mluví o možných problémech na straně českých a moravských podnikatelů v regionech hraničících s Německem nebo Rakouskem.

Daniela Červová, ředitelka Informačního centra Evropské unie, říká, že „Unie na možné problémy pamatovala, když před několika lety založila Fond na podporu malých a středních podniků. Jeho hlavním úkolem je poskytovat granty regionům při hranicích České republiky s Rakouskem a Německem na podporu při rozběhu nového podnikání a na rozvoj již existujících malých a středních podniků“. Fond má tři části: grantový program, který řídí Českomoravská záruční a rozvojová banka (ČMZRB), doplňující poradenský, konzultační a školící program a dále grantový program pro účast na veletrzích a výstavách. Oba posledně jmenované nástroje řídí Agentura pro rozvoj podnikání při Ministerstvu průmyslu a obchodu ČR. Celá tato činnost spadá do sféry odpovědnosti Centra pro regionální rozvoj při Ministerstvu pro místní rozvoj ČR. Úvěrový program pro oblasti při hranici s Rakouskem má celkovou hodnotu 0,8 milionů ° (0,6 mil. ° ze strany Phare a 0,2 mil. ° ze zdrojů ČR) a pro oblasti při hranici s Německem 1,333 milionů ° (1 mil. ° ze strany Phare, 0,333 mil. ° ze zdrojů ČR). Daniela Červová dodává, že „po vstupu do Evropské unie se samozřejmě šance všech českých malých a středních podnikatelů na získání podpory podnikání několikanásobně zvýší“.

David Šeich, poslanec Parlamentu České republiky za ODS, však dodává, že „českým malým a středním podnikatelům musí pomoci vláda a parlament v legislativní rovině tak, aby byla zachována jejich konkurenční výhoda domácího trhu. Určitě existují obrovské rezervy v oblasti obchodního práva, obchodních rejstříků,

konkurzního práva nebo v oblasti zákona o zadávání veřejných zakázek". Nepochybně bude muset být zvýšena informovanost českých podnikatelů. Dosud vlastně neexistuje ucelený systém, který by plošně informoval české a moravské podnikatele o budoucích možnostech dotační politiky Evropské unie, ani o jejich prioritách. **Právě zde vidí David Šeich i Jaromír Drábek velký prostor k nápravě.**

Ale co vlastně bude Unie podporovat? Jaromír Drábek jmenuje především oblasti rozvoje nových technologií nebo vytváření nových pracovních míst. David Šeich poukazuje na sektorové operační programy Ministerstva průmyslu a obchodu ČR a na drobné programy Českomoravské záruční a rozvojové banky. Podle Davida Šeicha je nutné se připravit na daleko větší objem peněz i přípravy projektů, zejména v rámci šestého rámcového programu dotujícího výzkum a vývoj nebo v oblasti ekologických technologií.

Českým a moravským malým a středním podnikatelům však také může pomoci koncepční příprava svého podniku na vstup do Evropské unie. **Pomůže jim v tom Evropská charta malých a středních podniků, která jim poskytne, podle Jaromíra Drábka, určitý model srovnání s vnitřním trhem Evropské unie. Tento model také Charta poskytuje naší vládě v rovině podmínek, za kterých naši podnikatelé musí podnikat. Jaromír Drábek, prezident Hospodářské komory ČR, uvádí, že dotazníkové akce Komory ukazují, že ne vše v České republice funguje tak, jak předepisuje Charta a že je potřeba činit kroky tak, abychom se vyrovnali standardu členských zemí Evropské unie.**

V oblasti malých a středních podniků je třeba ještě hodně vykonat. Podnikatelé by již dnes neměli být ve směru k vnitřnímu trhu pasivní a měli by se snažit přemýšlet o své strategii výroby a prodeje po vstupu do Evropské unie. Naše vláda a parlament by měly rychle reformovat právně-podnikatelské prostředí, které právě malé a střední české a moravské podnikatele již dlouhou dobu sužuje. Všechny zainteresované instituce pod vedením Ministerstva průmyslu a obchodu ČR musí velmi rychle vytvořit a spustit jednotný informační systém pro naše podnikatele, který bude podávat vyčerpávající informace o tom, co pro ně může Unie vykonat. Jde přece o to, aby čeští a moravští podnikatelé vstup do Unie nejen bezbolestně přežili, ale aby v ní našli nové možnosti pro své podnikání.

Není důraz na uplatňování rovných příležitostí mužů a žen v Evropské unii přemrštěný?

Evropská unie bojuje proti jakékoliv formě diskriminace. Diskriminace může mít množství podob. V multinárodních a multikulturních společnostech, jakou je dnes ta část Evropy, která je sdružena v Evropské unii, by mohlo docházet k diskriminaci na základě rasových, náboženských nebo jazykových rozdílů. Všechny formy diskriminace jsou v Unii zakázány a jsou velmi tvrdě Uníí a jejími členskými státy postihovány.

Ne vždy však prevence proti všem formám diskriminace byla tak efektivní v Unii jako dnes. V oblasti rovného přístupu mužů a žen k příležitostem panovaly ještě v šedesátých a sedmdesátých letech 20. století velké rozdíly a diskriminace se velmi často vyskytovala. **Anna Čurdová, poslankyně Parlamentu České republiky a předsedkyně Rady vlády pro rovné příležitosti, poukazuje na fakt, že „na začátku šedesátých let minulého století ani jedna zakladatelská země Evropského hospodářského společenství (dnešní Evropské unie) nerespektovala vyžadovaný princip „za stejnou práci stejnou mzdu“.** Anna Čurdová upozorňuje na fakt, že tento laxní přístup tehdejších členských zemí vedl ke kaskádě žalob u Evropského soudního dvora a v závěru k uzákonění principu, že ženy a muži mají právo na stejnou mzdu za stejnou práci ve všech členských zemích EU.

Michaela Marksová-Tominová, ředitelka Public Relations Gender Studies o.p.s., k tomu dodává, že „uzákonění principu rovných mzdových příležitostí v šedesátých letech minulého století pouze otevřelo celkovou diskusi v západní Evropě o postavení žen ve společnosti. Za krátkou dobu se totiž zjistilo, že rovné právo na stejnou mzdu za stejnou práci nebylo jediným problémem. V následujících letech se začala diskutovat témata rovného přístupu mužů a žen v rámci kariérního postupu nebo při jmenování do veřejných funkcí nebo do funkcí v soukromém sektoru“. Spolu s těmito otázkami vyvstala také nutnost reformy sociálního pojištění nebo zaměstnaneckého důchodového a sociálního připojištění atd.

Je jasné, že k diskriminaci může docházet vždy, i v Evropské unii. Ale je nutné zdůraznit, že dnešní Unie disponuje širokou škálou právních obranných mechanismů, které odrazují zaměstnavatele od diskriminace žen. V případě, že přece jen k diskriminaci dojde, dochází k nápravě velmi rychle jak ve směru k diskriminované osobě, tak ve směru k diskriminující entitě. Obvykle musí zaměstnavatelé nejen zaplatit ušlý zisk osobě, které za stejnou práci nepřiznali stejnou mzdu, ale jsou vystaveni také vysokým pokutám.

Prevence diskriminace, především v otázce rovných příležitostí mužů a žen, tvoří dnes propracovaný systém v Unii. Tento systém je samozřejmě součástí závazků, které každá členská země musí plnit a respektovat. Tak tomu bude i v případě České republiky.

Anna Čurdová, poslankyně Parlamentu České republiky (ČSSD) a předsedkyně Rady vlády pro rovné příležitosti

říká, že „od roku 1998 se leccos v České republice již udělalo pro odstranění pro-diskriminačního prostředí. Ale rok 2003 je rokem zásadním, neboť právě v tomto roce musí Česká republika mnohé na poli přibližování se k Unii ještě vykonat, a to hlavně proto, aby se vyhnula po svém vstupu do Unie postihům Evropského soudního dvora v Lucemburku pro porušování závazků vyplývajících ze členství v Unii. Máme tedy ještě hodně práce,“ uzavírá poslankyně Anna Čurdová.

Michaela Marksová-Tominová podotýká, že pouze otevřená debata o současných nedostatcích na legislativní úrovni a především na úrovni aplikace práva v oblasti prevence diskriminace a v oblasti prosazování rovných příležitostí mužů a žen, povede ke zvýšení informovanosti. „Česká státní a veřejná správa a především soukromý sektor někdy ani nevědí, že konají v rozporu s právem Evropských společenství a v rozporu s právem českým. Proto musíme nastartovat proces přípravy na členství také v tomto směru tak, abychom teprve po našem vstupu nezjistili naše nedodělky.“

Evropská unie si zakládá na svém moderním přístupu k roli žen ve společnosti a na obraně rovných příležitostí. Je zcela jasné, že oblast prevence jakékoliv diskriminace bude velmi bedlivě sledována právě u nových členských zemí. Proto je dobré vést otevřenou debatu o současném stavu v aplikaci rovných příležitostí v České republice, zvýšit informovanost o standardní aplikaci v jednotlivých členských zemích a být dobře připraven na to, že stejnou standardní aplikaci bude Unie požadovat také po České republice.

Má pro Českou republiku regionální politika Evropské unie nějaký smysl?

Evropská unie není monolitem. Je složena ze členských zemí, regionů, krajů, měst a obcí, které nežijí ve stejných ekonomických nebo sociálních podmínkách. Zcela přirozeně se průmyslové Porúří liší od italského Jihu, španělská Andalusie od Skotska. Životní podmínky jsou v regionech Evropské unie různé. V některých regionech je více bohatství a je menší problém najít práci, jiné regiony jsou na tom ekonomicky a sociálně o poznání hůř.

Hlavním rysem procesu evropské integrace je pomoci slabším regionům nebo krajům v obtížné situaci. Vůdčím principem je v tomto případě princip solidarity, podle kterého všechny členské země přispívají do rozpočtu Evropské unie. Ale pouze ty země a regiony, které pomoc opravdu potřebují, mohou čerpat ze strukturálních fondů nebo z fondu kohezního. **Radko Martínek, poslanec Parlamentu České republiky (ČSSD) a předseda Výboru pro veřejnou správu, regionální rozvoj a životní prostředí PSP ČR, poukazuje na tři hlavní úkoly regionální pomoci Evropské unie: pomoc zaostávajícím regionům, přestavba průmyslových oblastí stížených krizemi nebo pomoc venkovským oblastem, ve kterých je zemědělství na ústupu. Arnošt Marks, poradce velvyslance – vedoucího Delegace Evropské komise v ČR Ramira Cibriána, dodává, že strukturální pomoc**

pomáhá regeneraci těch částí měst, které jsou dlouhodobě zanedbány nebo pomáhá lidem v postižených regionech snáze hledat práci formou různých rekvalifikačních programů. Zeptáte-li se dnes Irů, Španělů nebo Řeků, zda jejich zemím pomohla strukturální a regionální pomoc Evropské unie, jejich odpovědi budou v drtivé většině pozitivní. Na druhé straně strukturální a regionální pomoc není a nemůže být konečnou stanicí. Právě naopak, strukturální a regionální pomoci mají pouze motivovat k překonávání problémů a vést regiony a členské státy k navrhování nových řešení pro postižené regiony, které mnohdy znamenají přerušení zakoreněných tradic a radikální přechod k novým způsobům ekonomického života kraje.

Podle Informačního centra Evropské unie vydává každoročně Evropská unie více než třetinu svého rozpočtu v rámci své regionální politiky. Nejvíce prostředků směřuje do pomoci zaostávajícím regionům, dále na hospodářskou a sociální restrukturalizaci v oblastech, které se nacházejí v obtížné situaci a v neposlední řadě na podporu vytváření pracovních příležitostí.

Arnošt Marks z Delegace Evropské komise v ČR připomíná, že dnešní Unie disponuje několika významnými fondy: Evropským sociálním fondem, Evropským zemědělským záručním a podpůrným fondem, strukturálními fondy a fondem kohezním. Nové členské země jako Česká republika již mohou čerpat z tzv. předvstupních fondů ISPA a SAPARD. Poslanec Radko Martínek připomíná, že české regiony již dlouho participují na pomoci přicházející z Evropské unie. Jde především o využití

programu PHARE, SAPARD, který připravuje Českou republiku na vstup do společné zemědělské politiky, a ISPA, který modeluje prostředí kohezního fondu. Radko Martínek a Arnošt Marks se shodují, že do budoucna bude velmi záviset na komunikaci našich regionů a centrální vlády při přípravě rozvojových plánů pro potřebné oblasti nebo pro ohrožené sociální skupiny.

Právě komunikace regionů s ústředními orgány, především s Ministerstvem pro místní rozvoj ČR, bude klíčová pro schválení strukturální a regionální pomoci Unie a zdá se být naší Achillovou patou. Bez těsné spolupráce a zájmu o co nejlepší výsledek nemůžeme totiž očekávat, že Evropská komise a členské země naše projekty schválí. A to by byla velká škoda. Vždyť v našich krajích je potřeba neustále zlepšovat infrastrukturu, bojovat s nezaměstnaností nebo pracovat na redefinici ekonomicko-sociálních priorit jednotlivých regionů vzhledem k novým výzvám na začátku 21. století. Byla by opravdu škoda, kdyby se našich regionů strukturální a regionální pomoc Unie netýkala již okamžitě po našem vstupu do EU. Proto je nutné se na přijímání regionální a strukturální pomoci přicházející z Unie připravit. Tato příprava začíná u reformy zákona o zadávání veřejných zakázek a končí u spuštění systému umožňujícího tok informací do krajů, měst a obcí, které nejlépe vědí, kde je pomoci nejvíce třeba.

Nebudou pro Českou republiku představovat požadavky Evropské unie v oblasti ochrany životního prostředí velikou zátěž?

Listopad 1989 přinesl České republice mimo jiné i radikální změnu v oblasti ochrany životního prostředí. Občané naší země právem kritizovali skutečnost, že ochrana životního prostředí byla opomíjena tak, že v některých částech republiky docházelo k devastaci životního prostředí. Devastace se projevovala na zdraví občanů, především pak dětí. **Libor Ambrozek, ministr životního prostředí České republiky, připomíná, že „koncepce ochrany životního prostředí v naší zemi vyrostla doslova na zelené louce. Tradice ochrany životního prostředí nebyla ani dlouhá, ani hluboká. Na druhé straně však tento stav dovoľoval přijetí moderních přístupů, které umožnily stav životního prostředí radikálně zlepšit v historicky krátkém období“.**

Ladislav Bízek, generální ředitel DHV Services Czech Republic, dodává, že „se bývalé Československo a posléze Česká republika šťastně inspirovaly modely ochrany životního prostředí ve vyspělých evropských zemích, které musely požadavky Unie do svých koncepcí ochrany životního prostředí zapracovat“.

Je pravdou, že všechny bývalé vlády rozuměly potřebě chránit a zlepšovat životní prostředí. Vždyť prostředky věnované na zlepšování životního prostředí dosáhly v roce 1997 2,5 % HDP, což je na zemi, která ještě v roce 1989 ucelenou koncepci ochrany životního prostředí neměla, úctyhodné číslo. To se také projevilo v rychlých změnách k lepšímu: v oblasti ochrany ovzduší, vody, nakládání s tuhými odpady nebo v oblasti ochrany přírody.

Ministr životního prostředí Libor Ambrozek připomíná, že počátkem negociací však Česká republika vstoupila na poli životního prostředí do nového stádia. „Ochrana životního prostředí je totiž prioritou Evropské unie. Proto je jí věnována rozsáhlá právní materie v rámci práva Evropských společenství a proto Unie neváhá vložit do ochrany životního prostředí nemalé finanční prostředky.“

Ladislav Bízek, generální ředitel DHV Services CR, však vidí problém ve financování ochrany životního prostředí ze státního rozpočtu v posledních letech. „Definitivně klesají výdaje na ochranu životního prostředí. Oproti 2,5 % z celkového HDP v roce 1997 naše rozpočtové výdaje poklesly k 1,1 % HDP v roce 2000 a 2001. Problém tedy není v rovině platného právního řádu, ale v možnostech, které česká ekonomika a společnost mají k realizaci ochrany životního prostředí v praktické (finanční) rovině. Zde musíme hledat rozumnou rovnováhu mezi našimi ekonomickými možnostmi a potřebami ochrany životního prostředí.“

Požadavky „Bruselu“ jsou v hrubých rysech tedy splněny. Na druhé straně je pravdou, že i oblast ochrany životního prostředí čeká dynamický rozvoj. Právní normy přijímané mnohdy bez větší diskuse z důvodů ukončení negociačních rozhovorů, budou potřebovat důkladnou inventuru a především koncepční sladění se systémem, v rámci kterého by všechny právní normy na sebe navazovaly. Výrazných změn musí být dosaženo v oblasti aplikace práva. Zlepšit svou práci musí státní správa a nově vzniklé kraje, na které přešla nyní agenda bývalých okresů. I zde bude muset stát provést koncepční sladovací činnost tak, aby se kraje v aplikaci všech právních norem dobře orientovaly. Dobrá příprava v oblasti aplikace je nutná, abychom se nevystavovali kritice nebo dokonce žalobám ze strany Unie z důvodů nedodržování závazků vyplývajících ze členství.

Změní se české soudnictví po našem vstupu do Evropské unie?

Soudnictví není oblast, ve které by Evropská unie předepisovala nějaké požadavky. Každá členská země si soudnictví organizuje podle svých představ. Avšak určité požadavky na moderní demokratické soudnictví existují v Evropě bez ohledu na existenci Evropské unie. Soudce musí být především nezávislá integrovaná bytost schopná rozhodnout spor v dané oblasti práva v přiměřeném čase.

Naše soudnictví tedy nebude muset projít žádnou organizační reformou z důvodu vstupu naší země do Evropské unie. **Jak ale připomíná Eliška Wagnerová, místopředsedkyně Ústavního soudu České republiky, „Evropská unie představuje také práva občanů Unie a právnických osob, které budou muset být českými soudy chráněny. Soudy národních členských zemí totiž primárně evropské právo vymáhají“.** A právě na vymáhání evropského práva se naše soudy musí připravovat. **Advokátka Klára Veselá-Samková totiž připomíná, že „veškerá pochybení nejen na straně českých soudů, ale i na straně české státní správy, budou v Bruselu považována za porušení našich závazků vyplývajících ze členství“.** Rychlost a kvalita práce našich soudů bude tedy rozhodující. A proto se o rychlosti a kvalitě práce našich soudů hovoří již dnes.

Rychlost a kvalita netkví ale pouze v rozhodování. Důležitým aspektem úspěchů českého soudnictví v Evropské unii je také tok informací o vývoji evropského práva a o jeho interpretaci Evropským soudním dvorem v Lucemburku. A toku informací může být dosaženo, pokud bude mít české soudnictví dostatečné technické zázemí a bude mít možnost se vzdělávat v evropském právu. **Místopředsedkyně Ústavního soudu ČR Eliška Wagnerová říká, že „vzdělávání soudců v evropském právu nemůže zahrnovat pouze informace o tom, co se zrovna v Bruselu usneslo v Radě Evropské unie nebo rozhodlo v Lucemburku u Evropského soudního dvora. Významným aspektem vzdělávání soudců v evropských záležitostech jsou totiž zkušenosti soudních orgánů jednotlivých členských zemí Evropské unie s aplikací a vynucováním evropského práva“.** Právě komparace jednotlivých přístupů jednotlivých členských zemí Evropské unie pomůže českým soudcům k rychlejší orientaci a k přijímání kvalitních rozhodnutí.

Klára Veselá-Samková, advokátka, poukazuje na fakt, že začínat nyní se vzděláváním soudců v evropských záležitostech je pozdě a že tento proces měl začít o hodně dříve. Připomíná podobnou situaci v řízeních před Evropským soudním dvorem pro lidská práva. „Českým soudcům a advokátům trvalo velmi dlouho, než si na řízení u štrasburského soudu zvykli a než začali být úspěšní. Po uplynutí několika let si české soudnictví a státní správa plně uvědomují vážnost situace a snaží se zabránit prohraným sporům, jejichž

výsledkem by byly finanční pokuty uložené státu, voláním po kvalitní práci státní správy a soudů,” říká Klára Veselá-Samková.

Stejně jako státní a veřejná správa bude zodpovědná za aplikaci, bude české soudnictví zodpovědné za vynucování evropského práva. Komplexní otázky vnitřního trhu, důraz na ochranu čtyř svobod, transparentnost prosazovaná orgány Unie a snaha o kvalitu, postaví před české soudnictví nové výzvy. A právě tato nová situace zlepší i situaci v českém soudnictví.

Citované osobnosti

Ambrozek, Libor, ministr životního prostředí ČR
Bízek, Ladislav, generální ředitel DHV Services Czech Republic
Brettl, Jindřich, generální ředitel České loděnice a.s.
Červová, Daniela, ředitelka Informačního centra Evropské unie
Čurdová, Anna, poslankyně ČSSD, předsedkyně Rady vlády pro rovné příležitosti
Drábek, Jaromír, prezident Hospodářské komory ČR
Fuchs, Miroslav, náměstek ministra práce a sociálních věcí
Klocperk, Martin, ředitel telekomunikačních vztahů a strategie společnosti T-Mobile Česká republika
Kovalovský, Josef, výkonný manažer útvaru analýzy finančních trhů ČSOB
Kreutzer, Tomáš, ředitel odboru analýzy a společné zemědělské politiky Ministerstva zemědělství ČR
Kudláček, Libor, společnost Eurooffice Praha - Brusel
Marks, Arnošt, poradce velvyslance - vedoucího Delegace Evropské komise v ČR
Marksová-Tominová, Michaela, ředitelka Public Relations Gender Studies, o.p.s.
Martínek, Radko, poslanec ČSSD, předseda Výboru pro veřejnou správu, regionální rozvoj a životní prostředí Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR
Pánek, Zdeněk, soukromý zemědělec
Páralová, Alena, poslankyně ODS, místopředsedkyně Výboru pro sociální politiku a zdravotnictví Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR

Píše, Miroslav, ředitel E.O.N. Bohemia s.r.o.
Rezlerová, Jaroslava, ředitelka personální agentury
MANPOWER
Schwarz, Jiří, prezident Liberálního institutu
Svoboda, Pavel, docent Právnické fakulty Univerzity
Karlovy
Šafařík-Pštrosz, Alexander, předseda Úřadu
pro technickou normalizaci, metrologii a státní
zkušebnictví
Šeich, David, poslanec ODS, místopředseda
Zahraničního výboru Poslanecké sněmovny
Parlamentu ČR
Škromach, Zdeněk, ministr práce a sociálních věcí ČR
Tlapa, Martin, generální ředitel agentury CzechTrade
Tomášek, Michal, docent evropského práva Právnické
fakulty Univerzity Karlovy
Tůma, Zdeněk, guvernér České národní banky
Veselá-Samková, Klára, advokátka
Vobořil, Petr, výkonný ředitel pro strategický rozvoj
společnosti ČEZ
Vyhnálek, Petr, generální jednatel společnosti
GLOBUS ČR
Wagnerová, Eliška, místopředsedkyně Ústavního
soudu ČR

Předmluva	4
Zmizí české výrobky z pultů českých obchodů po vstupu do Evropské unie?	6
Štanu se nezaměstnaným po vstupu České republiky do Evropské unie?	9
Budu si moci bezpečně přesunout své úspory a založit bankovní konto v členské zemi Evropské unie?	12
Budu moci po našem vstupu výhodněji podnikat na vnitřním trhu Evropské unie?	15
Ochrání mne Evropská unie před monopoly?	18
Zlepší dotace společné zemědělské politiky Evropské unie situaci v českém zemědělství?	21
Kdy bude dobré vyměnit českou korunu za euro?	24
Bude naše členství v Evropské unii další etapou budování reálného socialismu?	27
Sníží se konečně ceny energií po vstupu do Evropské unie?	31
Budou telekomunikační služby po vstupu do Evropské unie konečně plně liberalizovány?	34
Bude se českým malým a středním podnikatelům v Evropské unii vést lépe?	37
Není důraz na uplatňování rovných příležitostí mužů a žen v Evropské unii přemrštěný?	41
Má pro Českou republiku regionální politika Evropské unie nějaký smysl?	44
Nebudou pro Českou republiku představovat požadavky Evropské unie v oblasti životního prostředí velkou zátěž?	47
Změní se české soudnictví po našem vstupu do Evropské unie?	50
Citované osobnosti	53

Euro-Czech Forum

EVROPSKÁ UNIE *Šance pro připravené*

**Petr GREGER
Filip MONTFORT
Martin MORAVEC
Jana PELCOVÁ**

**Euro-Czech Forum
U Prašné brány 3
110 00 Praha 1
Tel. +420-224 810 040
e-mail ecf@ecf.cz
www.ecf.cz**

**Praha, 2003
56 stran
Sazba LowEnergy2
Tisk a vazba EOS**

ISBN 80-239-0642-9